

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Aktuální profil dětského čtenáře staršího školního věku

(téma)

Diplomant v práci sleduje aktuální stav a trendy dětského čtenářství staršího školního věku, s přihlédnutím k jeho literárně-estetickým, sociálně-psychologickým a pedagogicko-didaktickým determinantám a s využitím (kompilací) odborných pramenů i výzkumných poznatků.

V **teoretické části** diplomového úkolu se řešitel pokouší exaktně vymezit psychosociální profil současného pubescentního čtenáře a jeho vnějšího a vnitřního referenčního rámce, především na bázi Eriksonovy psychoanalytické vývojové teorie. Vytváří si tak aplikační a hypotetické východisko pro svůj empirický výzkum. Vcelku postihl komplex biologických, psychosociálních i čtenářských (komunikačně-recepčních) charakteristik. V této souvislosti lze ocenit diplomantovy kritické postřehy a konstruktivní návrhy na zlepšení neuspokojivého stavu (nedostatečná školní výchova k mediální gramotnosti žáků, neorientovanost vyučujících v literatuře pro mládež aj.). Výstižná je také reflexe aktuálního knižního trhu.

Připomínky

Mám za to, že volba Eriksonovy teorie jako exaktního východiska je sice zdánlivě efektivní, avšak metodologicky neadekvátní a jednostranná, de facto nekorrespondující s řešenou problematikou, respektive neumožňující její verifikaci. Fenomén estetické komunikace a čtenářské recepce je mnohem složitější. (Podrobněji viz J. Toman: Teorie dětské literární komunikace a recepce v česko-slovenských souvislostech. In Slovo a obraz v komunikaci s dětmi. Ostrava 2004, s. 9-13.) Existuje nespočet dalších šetření, jejichž výsledků autor práce – k její škodě – nevyužil. Zcela nedostatečně jsou zpracována témata: televize a četba (srov. např. J. Toman: Videokultura a dětské čtenářství. Ladění, 2003, roč. 8, č. 1, s. 2-8), knihovny, vrstevníci, stát, nečtenáři, čtenáři a recepce literárního textu (srov. J. Toman: Trendy současného dětského čtenářství aneb Co napověděl výzkum na 2. stupni ZŠ. Dokořán – bulletin obce spisovatelů, 2003, roč. 7, č. 25, s. 17-21). Jejich pramenný materiál je značně zúžen (v podstatě na časopiseckou studii L. Lederbuchové; ovšem nahlédnutí do její monografie Dítě a kniha, Plzeň 2004, by bylo žádoucí). Postrádám tu alespoň zmínku o Piagetově teorii, vztahující se k akomodačním a asimilačním procesům v recepčním aktu.

Výzkumná část

Předmětem zkoumání se staly výpovědi reprezentativního vzorku 394 respondentů (213 dívek a 181 chlapců) – žáků 6. – 9. ročníku pěti vybraných ZŠ z různých lokalit bývalého okresu Nový Jičín. Jeho realizace proběhla v září roku 2003. Přitom bylo použito metody důmyslně sestaveného dotazníku. V širokém záběru otázek (položek) diplomant sledoval nejvýznamnější faktory ovlivňující pubescentní čtenářství. K pozitivům šetření náleží převažující analytický a interpretačně-hodnotící přístup, přesvědčivá argumentace při objasňování a zdůvodňování zkoumaných jevů, jejich příčin a důsledků, sebekritičnost, zřetel k ontogenetickým zvláštěnostem čtenářů staršího školního věku, včetně zjištění relevantních rozdílů mezi děvčaty a chlapci, občasná přihlédnutí k sociálně-psychologickým a k pedagogicko-didaktickým aspektům, zachycení vývojových tendencí, využití korelace mezi některými dotazníkovými položkami, stvrzující validitu analyzovaných skutečností, objevování nových problémů a výskyt pozoruhodných dedukcí, vybízejících k zamyšlení (např. vážnoucí komunikace mezi dětmi o četbě, 7. ročník jako vývojový mezník pubescentního čtenářství, zdařilá charakteristika triviálního čtiva, nerealizovaná otevřenost dětských čtenářů vůči poezii, prioritá komunikačního zřetele v reflexi pověsti a humoristické literatury).

Připomínky

Za nejzávažnější koncepční nedostatek považují provedení výzkumu na počátku září, což muselo nutně vést ke zkreslení jeho výsledků, a naprosté opomenutí dalších výzkumných sond obdobného typu, jež by navodilo žádoucí komparativní a kontextový přístup. Také zahrnutí inspekčního hodnocení škol do zkoumání se mi jeví jako redundantní, nehledě na to, že proběhlo v nestejném čase (2001 – 2004), a není tudíž srovnatelné. – Volnočasové aktivity logicky přísluší na začátek. – Kina a divadla nelze směřovat, neboť jejich pozice je naprosto odlišná. – Zkoumání vztahu TV a knihy by si zasloužovalo pronikavější analýzu. – Je třeba rozlišovat pohádky klasické a autorské. – Proč schází komentář k preferovaným knižním titulům? – V řadě položek převládá popis nad interpretaci. – Vázne i korelace mezi teorií a praxí. – Závěr obsahuje všechny náležitosti.

Práce má solidní jazykovou a slohovou úroveň; respektuje odborný styl. Její kvalitu snižují zvláště nedostatky v interpunkci (chybí 54 čárek, 14 je jich uvedeno nadbytečně). Poznámkový aparát, přehled použité literatury a formátování stránek neodpovídají požadované normě. Přílohy (tabulky, grafy, dotazník, eventuálně ukázka dětského záznamu) představují pečlivě zpracovanou dokumentaci a přispívají k názornosti a exaktnosti práce.

Tuto diplomovou práci **doporučuji** k obhajobě.

Návrh na klasifikaci diplomové práce: **dobře**

Monika Jonska

.....
podpis vedoucího - ~~recenzenta~~ diplomové práce

V Českých Budějovicích dne 24. 5. 2006

Stupeň kvalifikace:	výborně	velmi dobře	dobře	nevyhově
---------------------	---------	-------------	-------	----------